

SZÉNÁSI FERENC
Gyógymódok

– Mi a véleménye a kegyes halálról?
– Ha jól értem, most arról kell nyilatkoznom, hogy hajlandó volnék-e ölni is. Tiltakozom, a kérdésre nem válaszolok.

– Doktor úr, gondolja meg, a feljelentés szerint ön olyasmire készül, ami mégiscsak egyfajta „kegyes orvoslás”. Egyetlen lépés választja el az eutanáziától.

– Csupán annyi, hogy visszaad, nem pedig elvesz egy életet.

– Úgy értem, hogy ha ön érzéstelenítés nélkül műt, azzal életet ment?

– Műtéti eljárásaink az orvosi titoktartás körébe tartoznak, tisztelt főhadnagy úr, tehát erre a kérdésre sem válaszolhatok.

– Ellenvetése formailag jogos, a valóságban mégsem indokolt. Nem árul el titkot. Természetesen nem a szállongó hírekre és a feljelentésre gondolok. Mi bekérhetjük a szóban forgó beteg valamennyi régebbi kórlapját, és bekérhetjük az önöknél vezetett kórlapokat is. Ha úgy kívánja a helyzet, ez hivatali kötelességünk. És bizonyos titoktartást tőlünk is megkíván a törvény, mi ezt a személyiségi jogok tiszteletben tartásának hívjuk. Tegye hát félre aggályait, és a saját érdekében válaszoljon.

– Máris vádolt vagyok?

– Amíg nem kényszerít vádemelésre bennünket, addig tanú. De lássa be, a szándékos fájdalomkózzás törvénybe ütközik.

– Kocsmában talán igen, kórházban a munkához tartozik. És nem szeretném, ha most meggátolnának benne, inkább engedek a szelíd rábeszélésnek, s noha kórlapjainkon nem találná nyomát, *saját érdekében* és az önök *személyiségjogi elvét* nagyra becsülve elárulom, hogy a beteggel látszategyezséget kötöttem. Ő valóban azt kérte, hogy hagyjam, hadd fájjon neki a műtét, én pedig szánakozásból megígértem, hogy így teszek. Ígéretemet természetesen csak a megtevés mértékéig kívántam betartani.

– Különös kérés, és különös szánakozás.

– Zavart elméjű betegről van szó, aki nyilvánvalóan egy sorsdöntő pillanatig szeretné visszaterelni életét, s lázas képzelettel megmásítaná azt a pillanatot. Elveszített önbecsülését próbálja ötven év múltán

visszaszerezni. Nekem pedig jó okom van, hogy szánakozzam rajta.

– Talán közlőre ismeri?

– Régi szokás, hogy aki megbetegszik, ismerős orvost keres.

– Ha pedig különös kívánsága van, még inkább, ugye?

– Öccse kutatott föl, aki hajdan gimnáziumi osztálytársam volt. Ő mondta el, hogy rákműtetre váró szerencsétlen bátyja mit vett a fejébe, s ő kérte, hogy valamilyen kíméletes orvosi módszerrel teljesítsem, amit a máskor szelíd bolond most erőszakosan követel.

– Lehet, hogy ez a hajdani osztálytárs úgy ismerte önt, mint akihez bízvást fordulhat ilyen kéréssel?

– Ez a hajdani osztálytárs úgy ismert engem, főhadnagy úr, mint aki kész jóvátenni apai bűnöket, s ezért hajlani fog a kérésre, és a lehető legkíméletesebben jár majd el.

– Apai bűnöket?

– Igen. A nagyobbik fiú szánandó sorsáért közvetve apám is felelős. A bivalyerős húszesztendő legény megszokta, hogy kihívóan hallassa a hangját, így hát azokat is széltében-hosszában átkozta, akik őt és a családját téeszbe akarták kényszeríteni. Egy éjszaka aztán elvitték az ön államvédelmis elődei, és pár hét múlva bomlott elmével jött vissza. Naphosszat egy réges-régi, ki tudja, honnan kerített ágyúgolyót cipelt, és trikóban-gatyában súlyt lökött vele a poros kocsit közepén. Mi, környékbeli gyerekek nagyon féltünk tőle, pedig, ma már tudom, teljesen ártalmatlan volt. Fenyegető távolléte alatt az én nagy hatalmú apám bírta rá az övét, hogy hagyjon föl az ellenszeggüléssel, és írja alá a belépő nyilatkozatot. Bizonyára túszként használta föl a húszéves fiút.

– Akkor hát a kisebbik most eljött, hogy viszonzza a zsarolást? Hogy fiúi felelősséget ébresszen önbenn, és törvénytelen orvoslásra bírja?

– Főhadnagy úr, ön csak bűnügyi fogalmakban képes gondolkodni.

– Nézze el nekem, hogy nem szabadulok tőlük egykönnyen. Kötelességem alaposan körüljárni őket. Tekintse úgy, hogy ezzel éppen önt tisztázom. Jó szándékúan cáfolatra készítem.

– Méghozzá sorozatosan. Hisz előbb már világosan értésére adtam, hogy kórházban mást jelent a fájdalom, és azt is elmondtam már, hogy ígéretem jórészt látszatígéret volt, csak mértékkel kívántam teljesíteni. Ami pedig a zsarolást illeti, hajdani osztálytársam nem zsarolni jött, hanem bizalmasan

kérni. Mi ugyanis kamaszkorunkban lassan-lassan közel kerültünk egymáshoz.

– A történetek ellenére?

– Éppen a történetek miatt. Ellenséges apák fiai voltunk, de saját apánk ellen mindketten lázadtunk, s azzal, hogy távolodtunk az otthon szellemétől, egymás felé sodródtunk.

– Netán az elvbarátságig is eljutottak?

– Szövetségesnek gondoltuk magunkat. De hát, mint annyi más kamaszlázadás, a miénk is megalkuvással zárult. Én engedtem apámnak, és orvos lettem, ahogyan ő akarta, s a barátom is apja fiaként, ismerős daccal fordult ellenem, amikor belátta, hogy családi múltja miatt zárva áll előtte az orvosegyetem. A korszályos sakkbajnokságon életében először engem is legyőzött, s végül szívós kitartással országos hírű sakkozó lett. Joggal mondhatom, hogy helyettem.

– Lehet, hogy ellentétekből mégsem táplálkozhat szövetség?

– Inkább azt mondanám, hogy feszítő ellentétek a szövetséget is szétszakíthatják, s én hamar megértettem, hogy a barátom csak egy neki járó részt követelt tőlem.

– S nem gondolja-e, főorvos úr, hogy ez a dacból táplálkozó fiú most nem önt, hanem elmebeteg bátyját akarja legyőzni, a föltehető sok-sok gondért-bajért próbál rajta akarva-akaratlan elégtételt venni, és ehhez önt használja föl eszközül?

– Nem értem.

– Akkor másképpen kérdezem. Nem öntudatlan bosszú-e, nem megtorló kíméletlenség-e fölkarolni egy szerencsétlen boldog önkínzó ötletét?

– Lám, szaporodnak az ügy vádlottjai.

– Vagy inkább öntevékeny igazságtevői: az egyik saját testvérét büntetné a vele járó veszélyekért; a másik egy jogtalan apai fellépést jogtalan műtéti módszerrel orvosolna; nem sok ez egy kicsit?

– Koncepciónak mindenesetre hibátlan. És nem azért használom ezt a szót, főhadnagy úr, mintha említett elődeihez akarnám önt hasonlítani.

– Doktor úr, a koncepció mindenkor a nyomozati eljárás része volt. Nagy különbség, hogy csakis igazolására törekszünk, vagy cáfolatát is készséggel elfogadjuk. Mint most öntől is, ha fölített kérdésemre hajlandó végére válaszolni.

– Nos, ha a fiatalabb fiú volna a betegem, az ő lelki sebeit is gondosan fölméreném. Most azonban az idősebbről van szó, az ő sokszorta súlyosabb traumáit kell orvosolnom.

– Akár jogsértés árán is? Mert hiába vágta ön-érzetesen fejemhez, hogy a kórház nem kocsma, aligha tagadhatja, hogy a kegyetlen bánásmód ott is jogellenes. Bármennyire is mértékkel teszik.

– Főhadnagy úr, vizsgálatainkkal, kezeléseinkkel mi nap mint nap fájdalmat okozunk. A kínoktól, ha úgy kívánja a gyógyítás, sohasem riad vissza az orvostudomány. És hippokratészi elveink azt sem tiltják, hogy védőoltásként vírust fecskendezzünk egészséges testbe. Vagy hogy méregre ellenmérget adjunk. Vagy elvonókúrákon, naponta csökkenő adagban narotikumot. Amire én készülök, az éppen ilyen gyógy mód. Nevezhetjük akár fájdalomterápiának is.

Egy tudatmódosító nagy fájdalmat gondosan adagolt kisebbel vonok el. S még csak a szabadalom sem enyém, magától a beteg-től származik.

– Egy pillanat. Ne keverjük a szükségst az elkerülhetővel. Az ön által említett példákban, föltételezem, nincs más módszer. De amire ön készül, az nemcsak elkerülhető, hanem fölösleges is. Egy elmebeteg óhajával igazolt önkényeskedés.

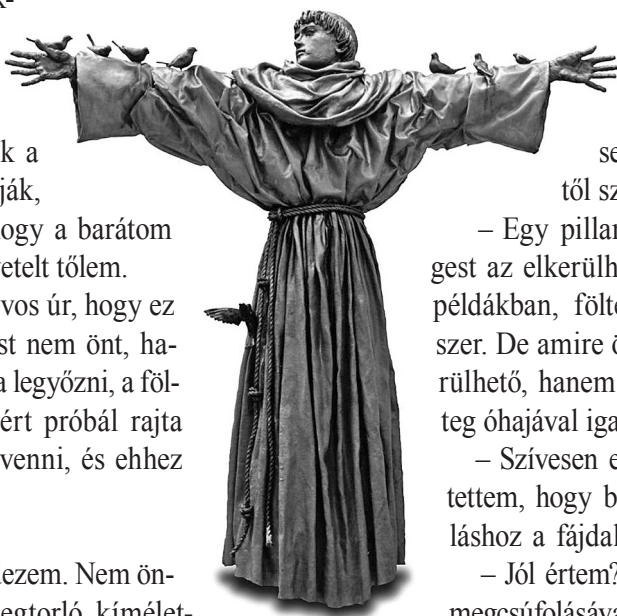
– Szívesen eltekintenék tőle. De megértettem, hogy betegemnek a lelki gyógyuláshoz a fájdalom tudatára van szüksége.

– Jól értem? Ön egy reménytelen műtét megcsúfolásával egy ötven éve tartó elmebajt akar elmulasztani?

– Elmulasztani talán nem, de utólag elviselehetőbbé tenni igen. Megváltó pillanatok, főhadnagy úr, nemcsak a hit, az egzakt tudomány is teremthet.

– Lassan már az üdvözítésnél tartunk. Nem gondolja-e, hogy mindez az ön sebzett lelkiismeretéből adódik? Ha nem nyomasztaná az apai örökség, alighanem másképp gondolkodna.

– Ha betegemet nem nyomasztaná a múlt, alighanem ő sem kívánna ilyesmit. Ő azonban az enyémenél is súlyosabb örökséget cipel. Húszéves korában nyilvánvalóan megkínózták, és nyilvánvalóan gyengének bizonyult a fájdalommal szemben. Azóta is szüntelenül viaskodik vele. Fiatalon, amikor a poros

Assisi Szent Ferenc
(Budapest, Szent Ferenc
Kórház, 2002)

út közepén ágyúgolyóval súlyt lökött, viselhetetlen emléké gyengeségén akart fölülkerekedni. Most, öregen és betegen hirtelen fölismerte, hogy az egykori feltételek, még ha emberibb viszonyok között is, újból előállíthatók, és a régi párviadal újból megvívható.

– Koncepciónak ez is hibátlan.

– És valószerűbb is, mint az öné.

– Egyúttal visszavisz bennünket a „kegyes orvosláshoz”. Mert a lélektani indoklás tetszetős ugyan, de hát ön mégiscsak szadizmussal gyógyítana egy mazochista beteget.

– Ó, szent állhatatosság! Ön makacsul azzal vádol engem, főhadnagy úr, hogy ugyanúgy enyhíték kínokat, ahogyan hírhedt elődei kínokat okoztak. Csak-hogy ön meg ugyanúgy oszlatna gyanút, ahogyan hírhedt elődei gyanút igazoltak. Nem kérdez, vádol. De rendben van, elhiszem, hogy csakugyan a cáfolatomat keresi. Elhiszem, hogy fordított vallatóelvet követ:

minél indulatosabban cáfol megvádolt embere, ártatlansága annál valószínűbb. De akkor, kedves főhadnagy úr, mi egyforma módszerrel dolgozunk. Kényesen és veszélyesen ellentmondásossal. Azt fordítjuk mások javára, ami sokkal inkább arra való, hogy ártsanak vele. Ám egyetlen eszköz sem vall egyértelműen magáról. Az eszköz is mi vagyunk. Ha hozzám hasonlóan ön is ellenkező eredmény kedvéért használja, akkor mi mindketten ellenmérget adagolunk, mindketten fájdalomterápiát végzünk. Ha pedig közös a gyógymódunk, ne is változtasson. Folytassa úgy, mint eddig. Gyanúsítson, vádoljon, cáfoltasson, és akárcsak én, igyekezzen a fájdalmas múltat végképp feledtetni. Ön sokkal inkább szövetségesem lehet, mint annak idején betegem öccse volt. Ha én apám bűnére válaszul most különös műtetre készülök, ön pedig apám cinkosainak bűnétől igyekszik engem megóvni, mi szövetségesként cselekszünk. A magunk módján mindketten a történelmet gyógyítjuk.

Kolonics György (Sukoró, 2013)